

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Samalin tekstit (in English: Texts from Sam'al)

Tero, Alstola; Pakkala J.

Citation

Tero, A. (2014). Samalin tekstit (in English: Texts from Sam'al). In *Publications of the Finnish Exegetical Society* (pp. 189-191). Helsinki: Finnish Exegetical Society. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/44282>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/44282>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

TERO ALSTOLA

Samalin tekstit

Turkin kaakkoisosissa, lähellä Syyrian rajaa kohoaa Zincirlin rauniokumpu, jolla saksalaiset suorittivat ensimmäiset laajamittaiset kaivaukset 1800–1900-lukujen taitteessa. Chicagon yliopisto jatkoi yli vuosisadan kestäneen tauon jälkeen alueen pahasti kesken jääneitä kaivauksia vuosina 2006–2012. Zincirli sijaitsee Amanusvuorten itäpuolella pitkässä mutta kapeassa pohjois-eteläsuuntaisessa laaksossa, joka päättyy pohjoisessa Taurusvuoriin ja jatkuu etelään osana laajempaa hautavajoamaa. Alue oli strategisesti merkittävä, sillä eräs Eufratilta Anatoliaan ja Välimerelle johtava karavaanireitti pääsi ylittämään Amanusvuoret solassa lähellä Zincirliä.

Zincirlin rauniokumpu oli asutettu jo varhais- ja keskipronssikaudella, minkä jälkeen asutus taantui ja pysyi vähäisenä aina 900-luvulle eaa. saakka. Tällöin länsiseemiläistä kieltä puhunut väestö vahvasti vaikutusvaltaansa pääosin luuvinkielisten kuningaskuntien hallitsemalla alueella ja perusti kaupunkivaltion Zincirliin. Valtakunnan ensimmäiseksi hallitsijaksi mainitaan Kilamuwan piirtokirjoituksessa mies nimeltä Gabbar, ”sankari”, ja hänen seuraajakseen kuningas Banihu. Kaupunkia kutsutaan lähteissä kahdella nimellä, Jaudi ja Samal (Sam'al), joista ensimmäinen esiintyy valtakunnan kuninkaiden varhaisemmissa piirtokirjoituksissa, kun taas jälkimmäistä nimeä käytetään assyrialaisissa teksteissä ja myöhemmissä kuningas Bar-Rakibin piirtokirjoituksissa.

Gabbarin ja Banihun jälkeen Samalin hallitsijasuku näyttää vaihtuneen, sillä kuninkaiden suojelusjumalaksi vakiintui tästä eteenpäin Rakib-El, ”El-jumalan vaununajaja”. Kuninkaaksi nousi Haja, jonka hallituskaudella Assyria laajensi määrätietoisesti vaikutuspiiriään lännessä. Vielä 850-luvun alussa eaa. Samal oli osa Assyrian vastaista

liittoumaa, mutta kaupunkivaltion politiikka muuttui pian pysyvästi: Samalista tuli Assyrian uskollinen vasallivaltio, joka haki suurvallasta turvaa alueensa muita kuningaskuntia vastaan.

800-luvun puolivälistä aina 700-luvun lopulle saakka Samalin kuninkaas tukeutuivat Assyriaan. Assyrian kuningas jopa asetti palatsivallankaappausta paenneen Panamuwa II:n takaisin Samalin valtaistumelle, ja Panamuwa kuoli taistellessaan Tiglatpileser III:n rinnalla Damaskosta vastaan. Samalin viimeisen tunnetun kuninkaan Bar-Rakibin aikana 700-luvun lopulla kuningaskunta kukoisti Assyrian vasallina, mutta 680-luvulle tultaessa Samalista oli tehty Assyrian provinssi, jota imperiumin virkamiehet hallitsivat. Syitä kaupunkivaltion muuttuneeseen asemaan ei tiedetä.

Assyrian valtakunnan heikentyessä 600-luvun lopulla päättyi myös Samalin tarina. Kaupunki ei tuhoutunut Assyrian kukistumiseen johtaneissa sodissa, vaan kaupungin asukkaas ja irtaimisto evakuoitiin ilmeisen järjestelmällisesti turvallisuustilanteen heikentyessä. Zincirlin rautakumpu jäi pääosin asumattomaksi aina 1800-luvulle asti, jolloin sen rinteelle perustettiin kylä. Katkos asutushistoriassa helpottaa huomattavasti alueella suoritettavia kaivauksia, koska myöhempi asutus tai maankäyttö ei ole juuri aiheuttanut tuhoa Samalin rautakautisen kaupungin jäänteille.

Vaikka Samalin hallitsijasuku vaikuttaisi säilyneen koko kaupunkivaltion olemassaolon ajan seemiläisenä, kuningas Kilamuwan ja Panamuwan nimet ovat luuvilaisia. Seemiläinen ja luuvilainen kulttuuri vaikuttivat rinta rinnan alueella, joka sijaitsi näiden kahden kulttuuripiirin rajaseudulla. Myös länsiseemiläisten kielten moninaisuus on nähtävissä Samalin kuninkaallisissa piirtokirjoituksissa, joita kirjoitettiin niin foinikiaksi, arameaksi kuin samalin murteella. Tähän teokseen on valittu käännettäviksi tärkeimmät säilyneet piirtokirjoitukset Kilamuwan, Panamuwa I:n, Panamuwa II:n ja Bar-Rakibin hallituskausilta.

Samal ja sieltä löydetyt tekstit ovat tärkeä osa muinaisen Lähi-idän historiaa. Yhtäältä ne valottavat Pohjois-Levantin pienten kaupunkivaltioiden ja Assyrian suhteita imperiumin laajentuessa ensin voimakkaasti länteen ja sen jälkeen vakiinnuttaessa valtaansa alueella. Toisaalta tekstit tarjoavat tärkeää tietoa länsiseemiläisten kaupunkivaltioiden kulttuuris-

ta ja uskonnosta, mikä edistää osaltaan myös Juudan ja Israelin historian sekä Heprealaisen Raamatun tutkimusta.

Kirjallisuutta

Lipiński, Edward

2000 *The Aramaeans. Their Ancient History, Culture, Religion.* OLA 100. Leuven: Peeters.

Schloen, J. David & Fink, Amir S.

2009 “Searching for Ancient Sam’al. New Excavations at Zincirli in Turkey.” *Near Eastern Archaeology* 72, 203–219.

Wartke, Ralf-Bernhard

2005 *Sam’al. Ein aramäischer Stadstaat des 10. bis 8. Jhs. v. Chr. und die Geschichte seiner Erforschung.* Mainz am Rhein: Philipp von Zabern.